

KANDIDAT

535

PRØVE

JUS2001 1 Kontraktsrett II

Emnekode	JUS2001
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	17.11.2023 08:00
Sluttid	17.11.2023 14:00
Sensurfrist	08.12.2023 22:59
PDF opprettet	05.02.2024 19:03

JUS2001 Kontraktsrett II

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
i	Informasjon	Informasjon eller ressurser
1	Oppgave 1	Langsvar
i	Vedlegg oppgave 2	Informasjon eller ressurser

Seksjon 2

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
2	Oppgave 2	Langsvar

Seksjon 3

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
3	Oppgave 3	Langsvar

1 Oppgave 1

Gi en oversikt over forskjellige måter kontraktsparter kan begrense sitt erstatningsansvar ved kontraktsbrudd. Gjør samtidig rede for formålet med de ulike formene for kontraktsklausuler.

Skriv ditt svar her

Oppgave 1.

1. Innledende bemerkninger

I den foreliggende oppgaven vil det gis en oversikt over forskjellige måter kontraktsparter kan begrense sitt erstatningsansvar ved kontraktsbrudd. Videre vil det bli redegjort for formålet med de ulike formene for kontraktsklausuler. Hovedregelen i norsk rett er avtalefrihet. Det vil si at avtalepartene kan seg i mellom avtale hvilke begrensninger som skal gjelde i deres kontraktsforhold, jf. blant annet kjl. § 3. Et unntak fra denne hovedregelen er den preseptoriske lovgivningen, jf. forbrukerlovgivningen. Denne preseptoriske lovgivningen legger bånd på hva avtalepartene kan avtale. Hensynet bak det er å utjevne ublansen i det assymetriske partsforholdet. Hovedregelen bak erstatning er at skadelidtes tap skal erstattes fullt ut, jf. gjenoppbyggeshensynet.

For å bli erstatningsansvarlig må man oppfylle alle de fire erstatningsvilkårene; (i) mangel/forsinkelse, (ii) ansvarsgrunnlag, (iii) økonomisk tap og (iv) "adekvat årsakssammenheng. Erstatningsansvar er noe realdebitor og realkreditor kan være, som følge av et kontraktsbrudd i form av en "mangel" eller "forsinkelse". De ulike ansvarsgrunnlagene vi finner i kontrakterstatningen er culpanormen, kontrollansvaret og det objektive ansvaret (garantiansvaret, vanhjemmel og rettsvilfarelse), samtidig kan det argumenteres for at kontraktsmedhjelperansvaret er et ansvarsgrunnlag, men i den juridiske teorien er det lagt til grunn at det ikke er et selvstendig ansvarsgrunnlag, da det heller er å betrakte som en identifikasjonsregel. Erstatning er ansett som å være en subsidiært misligholdsbeføyelse, og er den eneste av misligholdsbeføyersene som kan komme i tillegg til de andre beføyersene. Dette illustrer erstatningens egenart.

Kontraktsbrudd er selve bruddet på avtalen. Det vil si at det må foreligge et objektive avvik mellom det avtalte og det faktisk oppfylte, jf. induksjon av den positive rettslige kontraktslovgivningen. Når det foreligger kontraktsbrudd er det vanlig med sanksjoner for dette - det er da misligholdsbeføyersene gjør seg gjeldende.

Videre i fremstillingen vil det først ses til de ulike ansvarsgrunnlagene for erstatning (**pkt.2**), etterfulgt av de forskjellige måter kontraktsparter kan begrense sitt erstatningsansvar ved kontraktsbrudd på (**pkt.3**), deretter vil det redegjøres for hvilke måter begrensningene kan fremsettes (**pkt.4**), før det ses til hensynet bak de ulike formene for kontraktsklausuler (**pkt.5**), før det til slutt vil forelegges noen avsluttende bemerkninger (**pkt.6**).

2. Erstatningsansvar

I norsk erstatningsrett skiller man mellom delikterstatning og kontrakterstatning. I den foreliggende oppgaven vil det avgrensnes mot ansvarsgrunnlagene som gjelder ved delikterstatningen. Felles for ansvarsgrunnlagene i kontrakterstatningen er at det må foreligge mislighold/kontraktsbrudd i form av en "mangel" eller "forsinkelse". Hvorvidt det foreligger en "mangel" eller en "forsinkelse", beror på en tolkning av avtalen. Det avgjørende er at det må være et objektive avvik mellom det avtalte og det faktisk ytte. Dette er sikker rett. I norsk erstatningsrett er culpa det alminnelige ansvarsgrunnlaget. Likevel kan en kontraktspart bli ansvarlig på objektive grunnlag - det vil si at det foreligger en "mangel" eller "forsinkelse", men hvor kontraktsparten ikke har opptrådt uaktsomt eller klanderverdig. Videre vil det ses nærmere på de ulike ansvarsgrunnlagene vi har i norsk kontrakterstatning.

2.2 Culpanormen

Som tidligere nevnt er culpa det alminnelige ansvarsgrunnlaget i norsk erstatningsrett. Culpa betyr skyld, og forutsetter dermed uaktsomhet. Hjemmelsgrunnlaget for culpanormen er blant annet å finne i kjl. § 40 (3) litra a. Det følger av bestemmelsen at kjøperen kan i alle tilfeller kreve erstatning dersom "mangelen" eller "tapet" skyldes "feil eller forsømmelse" fra selgers side.

Ordlyden er forholdsvis klar og forutsetter at det særegne for culpanormen er at kontraktsparten må ha utvist skyld eller uaktsomhet fra selgers side. Hva som ligger i dette er at selgeren "burde ha handlet annerledes", jf. rettspraksis. Ved vurderingen om selgeren "burde ha handlet annerledes", er det så og si de samme momentene som gjør seg gjeldende i kontraktserstatningen som i deliktserstatningen. Det vil si at det må ses til om kontraktsparten hadde handlingsalterantiver, om den handlet i strid med forskrifter, nytteverdien osv..

Selv om culpanormen er det alminnelige ansvarsgrunnlaget må det likevel sies at det av retts tekniske hensyn er vanskeligere å nå gjennom med et slikt ansvarsgrunnlag, i forhold til det objektive ansvarsgrunnlaget. Bakgrunnen for dette er at det må bevises at den andre kontraktsparten har opptrådt culpøst/uaktsomt.

2.3 Det objektive ansvaret

Kjennetegnet på det objektive ansvaret er at det bare trenger å påvises en "mangel" eller "forsinkelse". Med andre ord skiller det seg klar ifra culpanormen ved at det ikke må påvises skyld eller uaktsomhet fra den andre kontraktsparten. En alminnelig forståelse tilsier dermed at det er mye lettere å nå igjennom med et slikt ansvarsgrunnlag enn culpanormen.

Det objektive ansvaret gjelder blant annet vanhjemmel (rettsmangel), jf. blant annet kjl. § 41, garantiansvaret, jf. blant annet kjl. § 40 (3) litra b, og det ulovfestede kontraktsmedhjelperansvaret, jf. Rt. 1986 s. 1386 (Block Wathne).

2.4 Kontrollansvaret

Det objektive ansvaret med fritaksgrunn = kontrollansvaret. Med andre ord vil det si at kontrollansvaret oppstiller fritaksvilkår som kan fritta den ene kontraktsparten å bære ansvar. Dette er en positivt rettslig regel, og kan blant annet utledes av kjl. § 27 (1) annet punktum. Bestemmelsen angir at selgeren blir fritatt for ansvar så lang han godtgjør at forsinkelsen skyldes en "hindring" "utenfor hans kontroll" som han ikke med "rimelighet kunne ventes å ha tatt i betraktning på avtaletiden" eller "å unngå eller overvinne følgene av".

En naturlig språklig forståelse tilsier at det er fire kumulative vilkår som må være oppfylt for at den ene kontraktsparten skal bli fritatt for ansvar etter kontrollansvaret. Selv om kontrollansvaret gjelder både ved mangler og forsinkelse, er det mest praktisk å anvende det ved forsinkelser, jf. øvrig rettspraksis.

I dommen inntatt i HR-2022-192-A (Elvia) er det lagt til grunn at kontrollansvaret er bygd på FN-konvensjonen om kontrakter for internasjonale løseørekjøp (CISG), og som Norge plikter å overholde. Kontrollansvaret er heller ikke ment å innebære en endring fra det objektive ansvaret med unntak av force majeure, jf. Rt. 2004 s. 475 (Agurkpinne). Likevel kan kontrollansvaret tas til inntekt for å ha en lavere terskel for at den ene kontraktsparten skal bli fritatt for ansvar enn det force majeure oppstiller.

Kontrollansvaret er en kodifisert måte som en kontraktspart kan begrense sitt erstatningsansvar ved kontraktsbrudd. Bakgrunnen for dette er at den ansvarlige kontraktsparten blir fritatt dersom de fire fritaksvilkårene for kontrollansvaret foreligger.

3. Forskjellige måter kontraktsparter kan begrense sitt erstatningsansvar ved kontraktsbrudd

Hovedregelen i norsk rett er avtalefrihet, det vil si at partene kan seg i mellom avtale det de ønsker. Et unntak fra dette er den preseptoriske (ufravikelige) lovgivningen som gjelder ved forbrukerforhold. Den legger bånd på hva partene kan avtale. Formålet bak en slik preseptorisk lovgivning er å utjevne ubalansen i partsforholdet. En næringsdrivende som driver profesjonelt på vedkommendes området vil lett kunne utnytte en svak forbruker. Begrensningene av erstatningsansvar ved kontraktsbrudd fremkommer gjennom kontraktsklausuler.

Det er hverken urimelig eller unaturlig at profesjonelle parter begrenser sitt erstatningsansvar ved kontraktsbrudd. Det kan være begrunnet i at det kan være vanskelig å oppfylle kontrakten, samt at det foreligger risikomomenter ved inngåelse av kontrakten.

Et banalt eksempel er; *Peder Ås og Lars Holm inngår en kontrakt om at Holm skal levere enn programmeringstjeneste til Ås sitt firma som driver med innpakning av varer. Holm på sin side driver et profesjonelt IT firma og er spesialist innen programmeringstjenesten han skal utføre. Programmeringstjenesten er svært uvanlig innenfor bransjen, og det er bare Holm som sitter på denne kunnskapen innenfor regionen. Likevel tar han på seg en resultatforpliktelse. Holm vil dermed inngå en kontraktsklausul med Ås ved at et mulig erstatningsansvar må være begrenset til 50% av det mangelen utgjør. Ås er villig til å ta denne risikoen, ettersom at programmeringstjenesten til Holm kan føre til at innpakkingsmaskinene til Ås blir dobbelt så effektiv.*

Det kan også avtales kontraktsklausuler som begrenser erstatningsansvaret hvor uforutsette hendelser har oppstått. Dette kan for eksempel skje ved typiske force majeure hendelser og bristende forutsetninger.

3.1 Lovregulerte begrensninger av erstatningsansvar ved kontraktsbrudd (lemping)

En positivt rettslig begrensning av erstatningsansvaret ved kontraktsbrudd kan finnes i blant annet kjl. § 70 (2). Det følger av bestemmelsen at erstatningen kan settes ned dersom den vil virke "urimelig" for den ansvarlige part ut fra tapets størrelse i forhold til det tap som vanligvis oppstår i lignende tilfelle og forholdende ellers.

Ordlyden her tilsier at dersom størrelsen på erstatningen vil virke "urimelig" overfor den ansvarlige kontraktspart kan erstatningen settes ned. Det er viktig å legge merke til at det er en "kan" regel og ikke en "skal" regel. Med andre ord er det opp til rettsanvenderen i det enkelte tilfellet og vurdere om erstatningen bør settes ned dersom den vil virke "urimelig". En alminnelig forståelse tilsier at ordlyden legger opp til en høy terskel.

Videre forutsetter bestemmelsen at for å finne ut om erstatningen er "urimelig" må man sammenligne det foreliggende tilfellet med lignende tilfeller og forholdende ellers. Bakgrunnen for at lovgiver har valgt å oppstille det som momenter er at det vil gi en tydelig indikasjon på om man står ovenfor et "urimelig" tilfellet.

Hensynet bak lempingsbestemmelsen er å verne den ansvarlige for et "urimelige" erstatningsbeløp. I delikterstatningen er det fra rettspraksis oppstilt momenter som blant annet går ut på om den ansvarlige blir konkurs som følge av erstatningsansvaret.

Lemping av ansvar finner vi også i den øvrige kontraktslovgivningen avhl. § 7-2 (2), fkjl. § 54 (2) og hvtjl. § 30 (3).

3.2 Force majeure

Et spørsmål er om kontraktspartene kan begrense sitt erstatningsansvar ved såkalte force majeure hendelser? Det er sikker rett at en kontraktspart ikke kan holdes erstatningsansvarlig dersom kontraktsbruddet skyldes en "utenfrakommende, ekstraordinære og (...) upåregnelige begivenheter", jf. HR-2016-1235-A premis 39. Bakgrunnen for dette er at det vil være urimelig om en kontraktspart blir ansvarlig for noe som ligger utenfor dens kontroll. Således kan det sies at force majeure begrenser erstatningsansvaret til å ikke gjelde i det hele tatt. Dette er også overensstemmende med kontrollansvaret som fritaksgrunn.

Et banalt eksempel er; *Peder Ås driver et norsk leveringsfirma, og skal frakte maskinen til Lars Holm AS fra Island til Norge den 1. desember 2023. På grunn av et vulkanutbrudd den 25. november 2023 og som strakk seg til 10. desember 2023 ble all flytrafikken under denne tiden stanset. Det er dermed på det rene at det er en "uventet og ekstraordinær" hendelse som Ås ikke kunne ta i betraktning, eller overvinne følgende av. Han er dermed fritatt for ha noe erstatningsansvar for kontraktsbruddet.*

3.3 Bristende forutsetninger

Læren om bristende forutsetninger handler om at forutsetningene har endret seg fra avtaleinngåelsen. Med andre ord ligger det et krav om at forutsetningen må ha "virket motiverende for løftgeber" - altså at han med "kunnskap om den oppståtte situasjonen ikke ville avvige sitt løfte", jf. Rt. 1999 s. 922 (Salhus).

En alminnelig forståelse tilsier at en kontraktspart kan ta forbehold om et visst erstatningsansvar for bristende forutsetninger.

Et eksempel er; *Peder Ås fraskriver seg 25% erstatningsansvar, dersom forutsetningene for avtalen med Holm endres. Poenget med en slik kontraktsklausul kan være at den ene kontraktsparten ønsker å ha en viss form for økonomisk forutberegnelighet, og at dersom det blir et betalingsmislighold som følge av læren om bristende forutsetninger så skal ikke den være ansvarlig for hele erstatningssummen.*

Et annet eksempel er; *Peder Ås og Lars Holm avtaler seg i mellom at dersom forutsetningene i avtalen blir bristet eller endret skal ingen av dem være erstatningsansvarlige for kontraktsbruddet.*

3.4 Avtl. § 36

Avtaleloven § 36 er særegen i så måte at den kan sette avtaler som er "urimelig" til side. Det er følgelig på det rene at det kan være en måte kontraktspartene begrenser sitt erstatningsansvar ved kontraktsbrudd på, ettersom avtalen da vil bli ugyldig.

3.5 Positiv og negativ kontraktsinteresse

Vilkåret om "årsakssammenheng" blir ofte betegnet som sontringen mellom positiv og negativ kontraktsinteresse. Hovedregelen i norsk rett er at man bare har krav på å få erstattet den positive kontraktsinteressen, det vil si det økonomiske tapet man har fått som følge av misligholdet. Likevel fremgår det av en langvarig rettspraksis at man også kan få erstattet den negative kontraktsinteressen, dersom den erstatningsansvarlige har utvist uaktsomhet, jf. Rt. 1938 s. 602 (Blårev) og Rt. 2002 s. 1110 (Bodum). Til opplysning er den negative kontraktsinteressen utgifter som man uansett ville ha, dersom avtalen var gyldig. Et eksempel kan utledes fra Blårev-dommen hvor frakten på dyrene utgjorde den negative kontraktsinteressen.

Likevel kan det tenkes at en mulig måte for en kontraktspart å begrense sitt erstatningsansvar ved kontraktsbrudd på er å avtale at dem uansett skyld ikke er ansvarlige for den negative

kontraktsinteresse, jf. prinsippet om avtalefrihet. En slik kontraktsklausul ville kunne sette en begrensning i erstatningsansvaret ved ulike tilfeller.

Et eksempel er; *Peder Ås og Lars Holm har inngått en kontrakt om kjøp av en bruktbil til kr. 5 000 000, som koster kr. 4 000 000 ny. Siden begge er å anse som forbrukere er det kjøpslovens deklarasjoniske bestemmelser som kommer til anvendelse. I kontrakten står det uttrykkelig at partene uansett skyld ikke kan være ansvarlig for den negative kontraktsinteressen. Selv om Ås har utvist skyld her, vil han bare være ansvarlig for den positive kontraktsinteressen, jf. cut off klausulen.*

4. På hvilke måter kan begrensningene fremsettes?

Begrensningene for erstatningsansvar fremsettes gjennom avtalen mellom partene. Det er sikker rett at en avtale kan inngås på flere ulike måter, jf. prinsippet om formfrihet. Således er det klart at kontraktpartene kan begrense sitt erstatningsansvar både skriftlig, muntlig og ved konkludent atferd. Av retts tekniske hensyn er det mest naturlige å inngå skriftlige kontraktsklausuler. Bakgrunnen for det er at det vil være vanskelig å bevise en muntlig kontraktsklausul i retten.

5. Legislative hensynet bak de ulike formene for kontraktsklausuler.

Selve formålet med de ulike formene for kontraktsklausuler er blant annet å skape en forutberegnelighet for kontraktpartene. Med andre ord vil det si at dersom kontraktsbruddet inntreffer vil ikke den ansvarlige være erstatningsansvarlig for et ekstraordinært beløp. Den vil begrense sitt ansvar til å gjelde det avtalen regulerer, jf. avtalen er det primære rettsgrunnlaget (med mindre det foreligger preseptorisk lovgivning som sier noe annet).

Et annet formål med de ulike formene for kontraktsklausuler er prinsippet om avtalefrihet. Kontraktpartene har mulighet til å avtale det dem selv ønsker, og kan dermed innlemme kontraktsklausuler i avtalen som begrenser erstatningsansvaret ved kontraktsbrudd. Dette bygger også på rettferds- og rimelighetshensyn.

Samtidig kan det sies at visse kontraktsklausuler har en svakhet ved at de kan bli utdatert over en viss tid. Derfor er det ikke uvanlig å ha dynamiske kontraktsklausuler den dag i dag. Et eksempel kan være at begrensningen av erstatningsbeløpet skal justeres som følge av indeksen.

6. Avsluttende bemerkninger

Det er flere måter for kontraktparter å begrense sitt erstatningsansvar på, blant annet gjennom ulike kontraktsklausuler som for eksempel en cut off klausul, og hard ship. Klausulene kan føre til et rimeligere kontraktsforhold ved at dersom den ene parten har bundet seg til en resultatforpliktelse som er særdeles vanskelig å gjennomføre, kan den begrense sitt erstatningsansvar dersom det foreligger et kontraktsbrudd. Dette kan for eksempel gjøres gjennom en klausul som er dynamisk og følger prisindeksen. Hensynet bak kontraktsklausuler er som nevnt blant annet prinsippet om avtalefrihet, forutberegnelighet og rimelighet.

Ord: 2462

Peder Ås driver et lite graverfirma (enkeltpersonforetak) med tre ansatte. De inngikk i november 2023 en avtale med en ferdighusprodusent om å grave ut en større tomt i Lillevik. Tomten skulle være ferdig utgravd til 30. april 2024. Partene avtalte at avtalen var regulert av NS 8405.

I januar 2024 kom det nyhetsmeldinger fra det fjerntliggende landet Skumlistan om at det var oppdaget et nytt lungevirus, som hadde fått navnet Hostx2. Viruset var meget smittomt og spredte seg pandemisk rundt i verden. Viruset kom til Norge i mars 2024.

Gravearbeidene til Peder fortsatte også etter at Hostx2-pandemien kom til Norge, og Peder ga de ansatte klar beskjed om å følge myndighetenes pålegg om sosial distansering. Peder visste imidlertid at de ansatte ikke tok det så nøye under lunsjpausene og at de noen ganger satt tett og spiste. Peder hadde sagt strengt ifra ved to anledninger, men var klar over at det ikke hadde gjort noen stor forskjell. Den 20. april ble en av de ansatte syk og fikk raskt stadfestet smitte av Hostx2-viruset. På dette tidspunktet var gravearbeidene i rute, men etter forskrift om karantene, isolasjon og forbud mot opphold på fritidseiendom mv. måtte de to andre ansatte ut i karantene. Peder ringte rundt for å skaffe andre gravere, men ingen hadde mulighet på så kort varsel.

2 Oppgave 2

Drøft om vilkårene for fristforlengelse etter vedlagte NS 8405 punkt 24.3 første ledd er oppfylt. Redegjør kort for hvordan Peder må gå fram hvis han ønsker å kreve fristforlengelse.

Skriv ditt svar her

Oppgave 2.

Spørsmål 1. Er vilkårene for fristforlengelse etter vedlagte NS 8405 punkt 24.3 første ledd oppfylt?

Twistens parter er Peder Ås (drev et gravefirma) på den ene siden og en ferdighusprodusent på den andre siden.

Det overordnede spørsmålet er om Ås kan kreve fristforlengelse etter vedlagte NS 8405 punkt 24.3 første ledd.

Avtalen er det primære rettsgrunnlaget. Sett i lys av at det overordnede spørsmålet går ut på om vilkårene etter kontrakten foreligger, vil det ikke være nødvendig å anvende ulovfestet rett som bakgrunnsrett.

Avtalens punkt 24.3 (1), angir at partene har krav på fristforlengelse dersom fremdriften av deres forpliktelser "hindres" av "forhold utenfor deres kontroll", så som "ekstraordinære værforhold", "offentlige påbud og forbud", "streik", "lockout" og "overenskomstbestemmelser".

En alminnelig språklig forståelse tilsier at det må være tale om force majeure lignende begivenheter for at Ås skal ha krav på fristforlengelse. Formålet bak dette punktet må sies å være lojalitetsplikten i tråd med *pacta sunt servanda*, jf. NL-5-1-2.

Således beror det første rettslige vurderingstemaet på om det foreligger en "hindring".

Ordlyden tilsier at det må være tale om forhold som gjør det svært vanskelig å oppfylle kontraktsmessig. Med andre ord er det snakk om en relativt høy terskel.

Hindringen det er snakk om i vår sak er pandemien Hox2 og myndighetenes forskrift om karantene, isolasjon og forbud mot opphold på fritidseiendom.

Den presiserte problemstillingen er om dette pandemien Hox2 og myndighetenes påbud gjør det svært vanskelig for Ås og oppfylle.

Spørsmålet kan besvares bekreftende. Bakgrunnen for denne forståelsen er at det fremkommer av sakens faktum at før arbeiderne måtte ut i karantene, var "gravearbeidene i rute". Med andre ord er det dermed klart at Hox2-pandemien og myndighetenes forskrift er å anse som en "hindring".

Vilkåret er følgelig oppfylt.

Det andre vilkåret som må foreligge for at Ås skal få fristforlengelse er at hindringen må være "forhold utenfor deres kontroll".

En alminnelig språklig forståelse av ordlyden er at det må ligge utenfor Ås sin kontrollsfære.

For å få en tydeligere forståelse av kontrollvilkåret vil det trekkes analogi fra den nyere avsagte dommen, inntatt i HR-2022-192 (*Elvia*). Saken gjaldt spørsmålet om nettselskapet var erstatningsansvarlig for skadene etter regelen om kontrollansvar for mangler i fkjl. § 33 (2). Dommen er sentral for forståelsen av kontrollvilkåret.

Oppsummeringsvis stadfester førstevoterende i sitt votum at det avgjørende er om "årsaken ligger innenfor det selgeren - etter en objektiv vurdering - kunne kontrollere eller påvirke gjennom planlegging, styring og kontroll med virksomheten". Har selger "handlingsalternativer" som ville ha forhindret årsaken til mangelen, ligger årsaken "normalt innenfor selgers kontroll", jf. premiss 72.

Overføringsverdien *Elvia*-saken har til vår sak er at den gir en konsis forståelse av kontrollvilkåret. Likevel er det viktig å ha i mente at den ovennevnte saken gjelder hvorvidt fritaksvilkårene etter kontrollansvaret er oppfylt, mens det i vår sak er tale om fritak etter force majeure. I realiteten er ikke vilkåret ment å ha et ulikt anvendelsesområdet, men det er likevel viktig å være klar over.

I vår sak kan det ved første øyekast se ut til at Hostx2-pandemien ligger utenfor Ås sin kontrollsfære. Spesielt i lys av at han hadde gitt klar beskjed om å følge "myndighetenes pålegg om sosial distansering". Samtidig som han hadde sagt "strengt ifra ved to anledninger".

På den annen side var det eneste pålegge som myndighetene hadde gitt, var sosial distansering. Isolert sett tilsier en alminnelig forståelse at det er noe som Ås kunne "kontrollere eller påvirke" gjennom både "planlegging, styring og kontroll med virksomheten". Dette er å anse som et tungtveiende moment, som trekker i vesentlig retning av at hindringen lå innenfor Ås sin "kontroll".

Det sistnevnte underbygges videre av at Ås hadde "handlingsalternativer" som kunne ha forhindret årsaken til forsinkelsen. Denne forståelsen er begrunnet i at han var klar over at arbeiderne ikke hørte på han, når han sa at dem måtte følge myndighetenes pålegg om sosial distansering. Det er dermed på det rene at han kunne innført sanksjoner, eller andre lignende tiltak som hadde gjort at arbeiderne hans hadde fulgt myndighetenes pålegg.

Et annet nevneverdig moment som kaster lys over saken er rimelighetsbetraktninger. Det ville vært urimelig om Ås skulle få krav på en fristforlengelse, når forsinkelsen skyldes at hans arbeidstakere ikke har overholdt myndighetenes pålegg om sosial distansering. Momentet må sies å være av betydelig vekt.

Selv om det er tale om et "offentlig påbud" som det etter NS 8405 punkt 24.3 (1) kan se ut til at ligger utenfor Ås sin "kontroll", vil det likevel ikke gjøre det, da myndighetenes påbud bare gjelder "sosial distansering". Dette er noe Ås kunne klart å overvinne gjennom en god planlegging, styring og kontroll av virksomheten.

Etter en helhetsvurdering taler de beste grunner for at forpliktelsene til Ås ikke hindres av "forhold utenfor deres kontroll". Det avgjørende er at Ås hadde handlingsalternativer gjennom planlegging, styring og kontroll med virksomheten.

På bakgrunn av at vilkårene er kumulative vil ikke Ås ha krav på fristforlengelse.

Konklusjonen er at Ås ikke vil ha krav på fristforlengelse etter NS 8405 punkt 24.3 (1).

Spørsmål 2. Hvordan måtte Ås gått frem hvis han ønsker å kreve fristforlengelse?

I den foreliggende oppgaven vil det redegjøres kort hvor hvordan Ås måtte gått frem dersom han hadde ønsket å kreve en fristforlengelse.

NS 8405 punkt 24.4 (1), angir at dersom Ås vil kreve fristforlengelse på grunn av forhold som er beskrevet i 24.1, 24.2 eller 24.3, skal han "varsle" den andre parten uten "ugrunnet opphold".

Bestemmelsen oppstiller følgelig to kumulative vilkår - hvorav begge må være oppfylt for at Ås skal ha krav på fristforlengelse. Han må både "varsle" ferdighusprodusenten, og dette må skje uten "ugrunnet opphold". Hensynet bak bestemmelsen må sies å være lojalitetsplikten og passivitetsprinsippet. Bakgrunnen for denne forståelsen er at det ville vært illojalt at den som ikke overholder avtalen, ikke måtte meddele dette til medkontrahenten. Bestemmelsen kan ses på som en viss form for reklamasjon. Det er iallfall de samme hensyn som gjøres gjeldende.

Det ses først nærmere til vilkåret "varsle".

En alminnelig språklig forståelse av ordlyden er at Ås må gi uttrykk ovenfor ferdighusprodusenten at han ønsker en fristforlengelse. Videre må ordlyden sies å være noe vag, da den ikke spesifiserer hvorvidt det må fremsettes skriftlig, muntlig eller ved konkludent atferd. Likevel fremgår det av retts tekniske hensyn at Ås bør gi ferdighusprodusenten et skriftlig varsel, ettersom det vil utgjøre en enklere bevisføring, dersom saken skulle blitt tatt til retten.

Videre ses det til vilkåret uten "ugrunnet opphold".

En alminnelig språklig forståelse av ordlyden er at varselet må komme relativt raskt. Likevel må også denne ordlyden sies å være relativt vag, og det må avgjøres skjønnsmessig fra sak til sak, hvorvidt parten som krever fristforlengelse har varslet om dette uten "ugrunnet opphold".

Ordlyden kan sies å ligne på vilkåret som foreligger ved den relative reklamasjonsfristen - altså at det må reklameres innen "rimelig tid", jf. induksjon av den positive rettslige kontraktslovgivningen kjl. § 32 (1), fkjl. § 27 (1), buofl. § 30 (1), avhl. § 4-19 og husll. § 2-8. Både uten "ugrunnet opphold", og innen "rimelig tid", taler for at det må foretas en skjønnsmessig vurdering fra sak til sak. Likevel har det i retts praksis har det vært klarlagt hvilke tidsfrister som gjelder for den relative reklamasjonen.

For å gi en bredere forståelse av hva som ligger bak ordlyden uten "ugrunnet opphold", trekkes det følgelig analogi fra Rt. 2010 s. 103 (*Kistebakkane*). Saken gjaldt blant annet spørsmålet om det var reklamert "innan rimeleg tid", jf. avhl. § 4-19. I den sammenheng la retten til grunn at vilkåret måtte forstås som at forbrukeren har en viss tid til å områ seg. Videre uttalte dem at reklamasjonstiden aldri kan være kortere enn "to måneder" ved forholdet mellom en næringsdrivende og en forbruker. Samtidig stadfestet dem at "tre måneder" er i ytterkanten av hvor lenge en kjøper normalt kan vente med å reklamere over feil som er blitt oppdaget, jf. premiss 64 og 66.

Overført til vår sak må dommen anvendes indirekte, ved at den regulerer forholdet mellom forbruker-næringsdrivende, samt at den redegjør for et annet vilkår. Likevel må det nevnes at vilkåret er relativt likt utformet.

En alminnelig forståelse tilsier at Ås ikke har like god tid som forbrukeren ville hatt i *Kistebakkane*-saken. Dette må ses i lys av at Ås er næringsdrivende, samt at en naturlig språklig forståelse tilsier at ordlyden uten "ugrunnet opphold" er enda strengere enn innen "rimelig tid". Således må vilkåret dermed sies å forutsette at Ås må varsle så fort han har mulighet. Med andre ord så fort han vet at han har krav på fristforlengelse.

Rettsvirkningen av at Ås ikke oppfyller de kumulative vilkårene for hvordan han skal gå frem for å kunne kreve fristforlengelse, er at han taper kravet på fristforlengelse, jf. pkt. 24.4 (2). Dette er overensstemmende med rimelighetsbetraktninger, passivitets hensyn og lojalitetsplikten. Beregning- og spesifisering av kravet på fristforlengelse skjer i henhold til NS 8405 pkt. 24.5 og 24.6.

Ord: 1474

Garderobespesialisten AS er et selskap som bygger luksusgarderober på bestilling ved selskapets fabrikk i Lillevik. Selskapet kjøpte deler fra ulike leverandører i hele verden. Blant annet kjøpte de en type meget eksklusive hengsler fra Great Hinges Ltd. Great Hinges hadde hovedkontor og all produksjon på den selvstendige øystaten Langtbortistan, hvor det lenge hadde vært borgerkrigliknende forhold.

Ifølge rammeavtale mellom Garderobespesialisten og Great Hinges skulle varene anses levert ved ankomst Lillevik havn. Avtalen bestemte også at norsk rett skulle legges til grunn ved eventuell tvist mellom Garderobespesialisten og Great Hinges.

Høsten 2023 hadde Garderobespesialisten lagt inn en større bestilling til Great Hinges for levering 10. desember 2023. Like etter at disse var produsert og klare for avsendelse til Norge, vedtok Stortinget i november 2023 et importforbud som gjaldt for alle varer som var produsert på den krigsherjede øya. Garderobespesialisten meddelte dette straks til Great Hinges.

Great Hinges tok da kontakt med Garderobespesialisten. De sa at Garderobespesialisten måtte betale for hengslene som var produsert, men som nå ikke kunne sendes fra Langtbortistan. De viste til at det i norsk presse lenge hadde vært spekulert om et slikt importforbud ville inntre som følge av den urolige situasjonen i landet. Dette måtte dermed være kjent for Garderobespesialisten da de hadde bestilt varene. Great Hinges hevdet at de, som selger, ikke hadde noen naturlige forutsetninger for å ha denne kunnskapen før importforbudet ble vedtatt. De leste jo ikke norske aviser.

Garderobespesialisten var uenig i dette. For det første viste de til avtalen, som regulerte tydelig når varene skulle anses levert. Garderobespesialisten mente at avtalens regulering måtte bety at det ikke var noen betalingsplikt uten levering. Videre anførte Garderobespesialisten at enhver oppegående person måtte forstå at det var risiko for at et slikt importforbud ville bli vedtatt i samtlige vestlige stater, slik situasjonen på Langtbortistan hadde utviklet seg. Garderobespesialisten mente derfor at Great Hinges Furniture måtte bære konsekvensen av importforbudet. Ytterligere mente Garderobespesialisten at Great Hinges måtte dekke merkostnadene de nå fikk ved å måtte kjøpe inn hengsler fra en lokal leverandør i Lillevik for å oppfylle ordrene fra garderobekundene.

3 Oppgave 3

Løs tvisten

Skriv ditt svar her

Oppgave 3.

Tvist 1.

Det foreligger en rettslig tvist mellom Garderobespesialisten AS på den ene siden og Great Hinges på den andre siden.

Great Hinges krevde at Garderobespesialisten skulle betale for hengslene som var produsert, men som ikke kunne leveres. Garderobespesialisten tok til motmæle og var uenig i kravet.

Det overordnede spørsmålet er om Great Hinges kan kreve betaling av hengslene.

Avtalen er det primære rettsgrunnlaget. Der hvor avtalen er taus vil kjøpsloven lov av 13. mai 1988 fungere som bakgrunnsrett, da det er tale om to næringsdrivende.

Garderobespesialisten var uenig i at Great Hings hadde krav på betaling og viste til avtalen, som de mente tydelig regulerte når varene skulle anses levert. De mente dermed at avtalens regulering måtte bety at det ikke var noen betalingsplikt uten levering.

Utgangspunktet tas i avtalen.

Rammeavtalen mellom Garderobespesialisten og Great Hings hjemlet at varene først skulle anses levert ved ankomst Lillevik Havn. På den ene siden må anførselen til Garderobespesialisten sies å ha noe ved seg, ved at det vil være noe urimelig om de måtte betale for en ytelse de ikke har fått levert enda, jf. gjensidighetsprinsippet.

Samtidig på den andre siden må det tas utgangspunkt i den konkrete ordlyden i avtalen. Den er taus om hvorvidt ikke forelå noen betalingsplikt uten levering.

Sett i lys av at avtalen ikke sier noe uttrykkelig om at Garderobespesialisten kan holde betalingssummen tilbake, kommer følgelig bakgrunnsretten til anvendelse.

Hjemmelsgrunnlaget er kjl. § 52 (1). Det følger av bestemmelsen at selgeren kan fastholdet kjøpet og kreve at kjøperen betaler kjøpesummen. Dette gjelder likevel ikke så lenge betalingen "hindres av stans i samferdselen" eller betalingsformidlingen" eller "annet forhold utenfor kjøperens kontroll" og "som han ikke kan overvinne".

En alminnelig språklig forståelse tilsier at Great Hings har krav på betaling fra Garderobespesialisten med mindre de kumulative unntaksvilkårene er oppfylt. I så måte må det sies å være en relativt høy terskel for at unntaksregelen skal komme til anvendelse.

Det er på det rene at "betalingen hindres av stans i samferdselen", som følge av at Stortinget vedtok et importforbud som gjaldt for alle varer som var produsert på den krigsherjede øya.

Det springende punkt er om importforbudet er noe som Garderobespesialisten "ikke kan overvinne".

Ordlyden taler for at oppfyllelse må være umulig eller urimelig tyngende.

Great Hinges anførte at det i norsk presse lenge hadde vært spekulert om et slikt importforbud ville inntre som følge av den urolige situasjonen i landet. Dette måtte dermed være kjent for Garderobespesialisten da de hadde bestilt varene.

Anførselen må tillegges nevneverdig vekt, da det er klart fra faktum at de kunne oppfylt sin kontraktsforpliktelse før importforbudet ble et faktum.

Også lojalitetsplikten taler for at Garderobespesialisten kunne oppfylle avtalen før importforbudet, ettersom det hadde stått "lenge" i avisene at det var mulig det ble et importforbud. Dette trekker i retning av at de kunne overvinne hindringen.

På den andre anførte Garderobespesialisten at enhver oppegående person måtte forstå at det var risiko for at et slikt importforbud ville bli vedtatt i samtlige vestlige stater, slik situasjonen på Langtbortistan hadde utviklet seg. De mente derfor at Great Hinges selv måtte bære konsekvensen av importforbudet.

På den ene siden har anførselen noe ved seg ved at Great Hinges burde tatt i betraktning, da betalingsfristen ikke var utløpt og det var fortsatt mulig for Garderobespesialisten å oppfylle avtalen.

På den andre siden kan ikke anførselen tillegges særlig mye vekt, ettersom det avgjørende er om Garderobespesialisten "ikke kan overvinne" hindringen. En alminnelig forståelse tilsier at de kunne det ved å ha fulgt med i avisene, og betalt før. Lojalitetsplikten og *pacta sunt servanda* trekker det i retning av at Great Hinges har krav på betaling.

Samtidig er det et nevneverdig moment at Great Hinges ikke leste norske aviser, og dermed ikke hadde kunnskapen for å opplyse Garderobespesialisten om importforbudet.

Et annet aspekt som kaster lys over saken er partsforholdet. Sett i lys av at begge parter er næringsdrivende, trekker det i retning av et strengt profesjonsansvar til å overholde forpliktelsene deres, jf, Rt. 2000 s. 679 (Ideal). Isolert sett taler dette momentet i retning av at Garderobespesialisten burde fulgt med nøye på situasjonen og dermed betalt i tide.

Etter en helhetsvurdering taler de beste grunner for hindringen kunne overvinnes av Garderobespesialisten. Momentet som tilkjennes avgjørende vekt er at de kunne betalt før importforbudet, samt den høye terskelen for profesjonsansvar. Garderobespesialisten må selv ta skyld i hvem dem inngår avtaler med.

Oppsummert foreligger ikke begge de kumulative fritaksvilkårene. Great Hinges har dermed rett til oppfyllelse ved å kreve betaling.

Konklusjonen er at Great Hinges kan kreve betaling for hengslene som var produsert.

Det neste overordnede spørsmålet er om Garderobespesialisten kan kreve at Great Hinges dekker merkostnadene ved de nye hengslene.

Avtalen regulerer ikke erstatningsspørsmålet. Således kommer bakgrunnsretten til anvendelse.

Kjøpsloven § 27, jf. 22, angir at kjøperen kan kreve erstatning for det "tap" han lider "som følge av" "forsinkelse" fra selgerens side.

I norsk kontraktserstatningsrett er det fire vilkår som må foreligge; (i) en mangel/forsinkelse, (ii) ansvarsgrunnlag, (iii) økonomisk tap og (iv) adekvat årsakssammenheng. Hensynet bak erstatning er gjenopprettelseshensynet.

Det er på det rene at det foreligger en "forsinkelse", jf. importforbudet. Det første erstatningsvilkåret (i) er følgelig oppfylt.

Således ses det videre til om det andre erstatningsvilkåret (ii) er oppfylt, altså om det foreligger ansvarsgrunnlag.

Det er flere ansvarsgrunnlag som kan gjøres gjeldene i kontraktserstatningen. Det er ingenting fra sakens faktum som taler for at culpaansvaret skla komme til anvendelse. Likevel er det klart at Great Hinges er objektivt ansvarlig som følge av forsinkelsen.

Således kan det ved første øyekast se ut til at det foreligger ansvarsgrunnlag.

Kontrollansvaret er et ansvar som kan fritta den erstatningsansvarlige. Ansvarer er forankret i kjl. § 27 (1) annet punktum. Det følger av bestemmelsen at selgeren er ikke ansvarlig dersom han godtgjør at forsinkelsen skyldes "hindring" "utenfor hans kontroll" som han ikke med "rimelighet kunne ventes å ha tatt i betraktning på avtaletiden" eller "å unngå eller overvinne følgene av".

I forarbeidene er det lagt til grunn at det er selgeren som har bevisføringsplikten og bevisbyrden for at fritaksvilkårene er oppfylt, jf. Ot.prp.nr.80 (1986-1987) s. 79.

Det følger av rettspraksis at fritaksvilkårene må ses i sammenheng, ettersom det er en indre sammenheng mellom dem, jf. HR-2022-192-A (Elvia). Av oppgavetekniske hensyn vil dem likevel bli behandlet adskilt.

Det er på det rene at det foreligger en "hindring" og at den ligger utenfor Great Hinges sin "kontroll", jf. importforbudet.

Det springende punkt knytter seg til betraktningvilkåret.

I Elvia-saken uttaler retten i premiss 82 at "typiske risikofaktorer i selgerens virksomhet bør tas i betraktning ved avtaleinngåelsen, for eksempel gjennom forbehold". Et eksempel retten viser til i forarbeidene er dersom et kjøp avhenger av været - det er noe selgeren bør ta i betraktning.

Overført til vår sak bør Great Hinges ta i betraktning at det er borgerkrig i landet og dermed være oppdatert på det som skrives i aviser internasjonalt - spesielt i de landene hvor dem har avtaleforbindelser. Sett i lys av at de også er næringsdrivende er det klart at de burde tatt det i betraktning.

Det er heller ingen nevneverdig mothensyn som gjør seg gjeldende.

Oppsummert er ikke betraktningvilkåret oppfylt.

Det foreligger ansvarsgrunnlag.

Det er på det rene at også det tredje erstatningsvilkåret (iii) er oppfylt, da det foreligger et økonomisk tap som følge av at Garderobespesialisten måtte kjøpe inn nye hengsler.

Det fjerde og siste erstatningsvilkåret (iv) som må være oppfylt er at det må foreligge en adekvat årsakssammenheng mellom tapet og misligholdet.

Således ses det først til om det foreligger årsakssammenheng.

Årsakssammenheng blir i teorien betraktet som sondringen mellom den positive og negative kontraktsinteresse. Den positive oppstår som følge av misligholdet, mens den negative er utgifter man uansett ville hatt.

I vår sak er det på det rene at det er tale om en positiv kontraktsinteresse, da utgiften ikke ville oppstått dersom Great Hinges oppfylte kontraktsmessig.

Videre ses det til om det er en adekvat årsakssammenheng mellom tapet og misligholdet.

Dommen inntatt i Rt. 1983 s. 205 (Haugesund Sjø) er grunnleggende. Retten la avgjørende vekt på at tapet må stå i en "rimelig nær sammenheng" med misligholdet". Det kan ikke være tale om en "upårekelig, fjern eller avledet" følge.

I den foreliggende saken er det på det rene at det er en påregnelig følge at Garderobespesialisten måtte kjøpe inn nye hengsler som følge av at Great Hinges ikke leverte kontraktsmessig.

Det er også klart at det ikke er tale om en fjern eller avledet følge. Med andre ord tilsier en alminnelig forståelse at tapet står i en "rimelig nær sammenheng" med misligholdet.

Vilkåret er følgeig oppfylt.

Det neste spørsmålet blir utmålingen av erstatningen.

Hjemmelsgrunnlaget er kjl. § 67 (1). Det følger av bestemmelsen at erstatning for kontraktsbrudd fra en parts side skal svare til det tap, herunder "utlegg, prisforskjell og tapt fortjeneste", som den annen part er påført ved kontraktsbruddet.

Ettersom Great Hinges ønsker å få dekket merkostnadene tilsier en alminnelig forståelse at det er tale om "utlegg" som Garderobespesialisten er blitt påført ved kontraktsbruddet.

Oppsummert får Garderobespesialisten medhold i sitt erstatningskrav på merkostnadene de fikk ved å kjøpe inn de nye hengsene.

Konklusjonen er at Garderobespesialisten har krav på erstatning.

Det kunne vært aktuelt å gått innpå motregningsspørsmålet mellom kravene til kontraktspartene, ettersom dem er konnekse. Likevel er det ikke holdepunkter i sakens faktum til å gå nærmere inn på dette.

Ord: 1551